

дослідження концепцій та інтересів, пов'язаних правом в їх взаємодії, адже характерною ознакою механізму сучасних міжнародних відносин є розширення впливу міжнародного права на національне право і значне зростання ролі національних правових норм у здійсненні міжнародно-правових норм. Такий вплив здійснюється через вплив відповідних національних норм на міжнародне право, яке виступає базовою основою міжнародного правопорядку. Будь-яка держава-суб'єкт міжнародного права, уклавши міжнародний договір, має докласти максимум зусиль для виконання прийнятих на себе міжнародних зобов'язань. Повинна застосовуватися система ефективних заходів із реалізації міжнародно-правових приписів. Така система заходів реалізується в рамках узгодження норм міжнародного та внутрішньодержавного права і «поєднує у собі інтереси держав у зміцненні їх системи національної законності і зміцнення міжнародного правопорядку» [2, с. 277-278]. Проте не усі держави світу поділяють цю позицію: останнім часом ми бачимо багато порушень імперативних норм міжнародного права окремими суб'єктами, нахабною спроби їх спотвореного трактування, за яким стоять власні амбіції та намагання реалізувати національні інтереси за рахунок інших суб'єктів. У цьому світлі посилюється роль інституту міжнародної відповідальності, багато положень якого і досі залишаються неузгодженими, що, в кінцевому рахунку, знижує ефективність застосування певних видів відповідальності до порушників міжнародного права.

Отже, можна казати про те, що сьогодні сфера застосування положень міжнародних угод розширюється під впливом багатьох об'єктивних чинників, у тому числі глобалізації міжнародного життя, інтернаціоналізації внутрішньодержавних норм і інститутів, зближення міжнародного права і ряду інститутів національного права в зв'язку із регулюванням однотипних суспільних відносин, розвитком демократичних принципів забезпечення прав людини і основних свобод. Одним із завдань міжнародного співтовариства держав є розвиток корисних для багатьох акторів сторін глобалізації та протидія негативних проявів у виразі нехтуванням принципів міжнародного права. Поряд з багатьма позитивними прикладами міжнародного спілкування, що дозволяють поглибити взаємодію між народами і державами, існують деструктивні випадки недотримання або спотвореного сприйняття імперативних норм міжнародного права, що несе в собі загрозу руйнування світового порядку та перешкоджає реалізації інших принципів міжнародного права. У зв'язку з цим необхідно, щоб діяльність держав була спрямована на створення таких умов, за якими держави не тільки б формально вступали у договірні відносини, складала міжнародні угоди у певних сферах, а і неухильно дотримувалися принципу «*ractasunt servanda*», усвідомлюючи, що невиконання взятих на себе зобов'язань створює негативний прецедент та може у подальшому вплинути на динаміку розвитку міжнародних інститутів та поведінку глобальних акторів, що мають змогу впливати на геополітичні процеси. Іншими словами, світова спільнота має створити нові ефективні механізми контролю над дотриманням взятих зобов'язань, і це дозволить забезпечити дотримання інтересів міжнародного співтовариства держав в цілому.

Бібліографічні посилання:

1. Мережко О.О. Право міжнародних договорів: сучасні проблеми теорії та практики. К.: «Таксон», 2002. 344 с.
2. Буткевич В.Г. Соотношение внутригосударственного и международного права. Киев, Выша школа, 1981. 312 с.

Талдикін Олександр Васильович,
доцент кафедри загальноправових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент,
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

ТОТАЛІТАРНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ РЕЖИМ

Методи та способи за допомогою яких відбувається реалізація влади в державі виступають головним критерієм поділу однієї із складових форми держави – форми державного, або політичного режиму. Класичний поділ на демократичні та антидемократичні режими враховує: по-перше – ступінь розвитку демократії в політичному процесі, по-друге – правову забезпеченість та фактичну спроможність особи реалізувати власні права і свободи.

Заслугове на увагу система рейтингу держав, розроблена компанією Economist Intelligence Unit, відповідно до індексу демократії, коли показники спрямовані на врахування таких аспектів, як: рівень політичної культури, демократичний характер формування та функціонування уряду, політичний плюралізм, виборність законодавчої влади та забезпеченість громадянських свобод. Поділ, відповідно до показників рейтингу, на демократії та режими, дає підстави до інтерпретації в негативному сенсі самого значення терміну «режим»:

- Full democracies (повноцінна демократія);
- Flawed democracies (часткова демократія), до якої, до речі, віднесено й Україну;
- Hybrid regimes (гібридний режим);
- Authoritarian regimes (авторитарний режим);
- Totalitarian regimes (тоталітарний режим) [1].

Традиційно найбільш негативним сприймається таке поєднання способів та методів організації державної влади, за якого відбувається тотальний контроль ключових сфер життя особи і суспільства та особи.

Класична ідеологія тоталітаризму, як вважає професор Є. Більченко, має наступні *риски*:

- *цілісність* коли домінує групова ідентичність у свідомості.
- *бінарність* – поділ на «своїх» та «чужих», коли відмінна позиція сприймається як «зрада спільних ідеалів», «братання з ворогом».
- *ксенофобія* – неприязнь до всього чужого.
- *реваншизм* у пошуках зовнішнього ворога та «внутрішніх ворогів» (ворогів народу).
- Квазірелігійність* як релігійний фундаменталізм, пафос, віра у месіанство обраної групи.
- Антеїзм* – ідеалізація минулого як «Золотого віку», коли консервативна форма правління є ідеалом.

Патерналізм, як добровільну відмову від громадянських свобод заради режиму, який сприймається як уніфікований гарант порядку і заміняє втрачені права соціальним пакетом захисту [2].

Фрідріх Карл та Збігнев Бжезінський в роботі «Тоталітарна диктатура і автократія» визначають шість обов'язкових ознак тоталітарного суспільства:

1. Домінуюча ідеологія, заснована на доктрині завоювання світу заради побудови нового суспільства.
2. Єдина партія, з одним лідером, яка організована за ієрархічним, олігархічним принципом, за умови злиття партійного та державного апарату.
3. Тотальний поліцейський контроль із використанням досягнень сучасної науки, особливо психології.
4. Контроль партії над усіма засобами масової комунікації.
5. Повний контроль над збройними силами.
6. Централізований контроль і керівництво всією економікою [3; с. 88-89].

Отже, як недемократична форма державного політичного режиму, тоталітаризм характеризується за наступними *проявами*:

- повне панування держави над особою та суспільством;
- одержавлення усіх організацій;
- не обмеження законом повноважень органів влади;
- заборона демократії;
- фактична ліквідація прав і свобод людини і громадянина;
- контроль над діяльністю громадян та їх об'єднань;
- політична цензура;
- відсутність свободи слова;
- нетерпимість до інакомислення;
- репресії опозиції;
- мілітаризація;
- бажання нових територіальних завоювань.

Відповідно до *ідеологічного забарвлення* його поділити на:

- тоталітаризм з правою ідеологією: нацизм, націоналізм, релігійний фундаменталізм;
- тоталітаризм з лівою ідеологією: соціалізм, комунізм;
- тоталітаризм з центристською ідеологією: транснаціоналізм, панамериканізм.

Різновидами тоталітарного режиму є: *дототалітарний, фашистський, нацистський, військова диктатура, військово-бюрократичний режим.*

Дототалітарний режим фашистських чи нацистських лідерів в державах, в яких раніше існувала демократія.

Фашистський є класичною формою італійського тоталітаризму в якій на думку одного з засновників фашизму Б. Муссоліні: «Né individui fuori dello Stato, né gruppi (partiti politici, associazioni, sindacati, classi)» («поза державою не повинні існувати ні індивіди, ні групи політичні партії, товариства, синдикати і класи») [4; с.85].

Нацистський тоталітаризм, або нацизм, націонал-соціалізм: режим, що поєднував у собі елементи антисемітизму, расизму, фашизму, соціалізму та націоналізму (напр.: Німеччина 1933-1945 рр.).

Режим військової диктатури (мілітрократія, казармократія) –військово-тоталітарний режим, передбачає правління військових, які створюють лише видимість його легітимності, при якому ротація правлячої еліти проводиться переважно з військового середовища (напр.: політичні режими *хунти* в Латинській Америці XIX–XX ст., Батисти на Кубі, Самоси в Нікарагуа, генерала Франко в Іспанії (1939-79 рр.), «чорних полковників» у Греції (1967-74 рр.).

Військово-бюрократичний режим (Хунта) у вигляді військової диктатури, яка в подальшому трансформується у диктатуру державних чиновників, бюрократії. (напр.: режим Піночета в Чилі, хунти Аргентини, Бразилії та Перу).

Тоталітарна демократія, форма тоталітарного комуністичного режиму із практикою залучення широких верств населення до тотального стеження за приватним життям своїх співробітників, сусідів і навіть членів сім'ї, та проведенням колективних акцій, численних зборів громадськості з засудженням «ворогів народу» (напр.: Сталінізм, режим Мао Цзедуна).

В сучасних умовах розчарування процесами глобалізації, кризи мультикультуралізму, радикалізації суспільства, тоталітарні режими отримують нове життя у вигляді *гібридних форм* – гнучких, латентних та замаскованих.

Неототалітаризм має наступні риси:

1. Перехід до «*суспільства контролю*», через абсолютну прозорість інформаційних засобів, коли здійснюється взаємний контроль: більшість контролює меншість, а меншість – більшість на рівні приватного життя.

2. «*Віртуальний тероризм «глобального села*», цензура из низу носить часто характер не наказу, а самоцензури, коли «людина бреше не тому, що їй наказали брехати, а тому, що вона боїться зізнатися у правді самій собі».

3. «*Ідеологічний кітч*» — феномен поп-культури, виражений в особливого роду пропаганді — сентиментальній презентації радикальних мілітаристських ідей під офіційною державною моралізаторською риторикою [2].

Реалізація права на приватність стала можливою саме у мегаполісах рівня розвитку XIX–XX століть. Велике місто з його можливістю вільно, непомітно та анонімно проживати протиставлялось селу, де всі про всіх все знають. Але четверта технічна революція та глобалізація світу, вже сьогодні обумовлюють розвиток ще однієї форми – *цифрового тоталітаризму*.

Відповідно до суб'єктів цифровий тоталітаризм можна класифікувати на два різновиди :

По-перше, як нову *форму державного (політичного) режиму*, в якій за допомогою розгалуженої системи смарт-пристроїв та цифрових технологій суб'єктами та носіями державної влади реалізується всеохоплюючий моніторинг та контроль за особистим життям та суспільними відносинами (напр.: Програма соціального кредиту КНР) [5].

По-друге, як нову *форму наддержавного (політичного) режиму*, в якій за допомогою розгалуженої системи смарт-пристроїв та цифрових технологій суб'єктами та носіями наддержавної влади здійснюється тотальний моніторинг та контроль у сферах життя суспільства та особистості (напр.: системи кредитного моніторингу FICO, SCHUFA) [6].

Поза всяким сумнівом антиподом цифрового тоталітаризму можна вважати *смарт-демократію*, але якщо перший вже активно реалізується як на державному рівні, так і наддержавному, то смарт-демократія як новий політичний режим залишається на рівні утопічних проєктів.

Бібліографічні посилання:

1. The Democracy Index 2011: Democracy under stress .URL: https://www.eiu.com/public/topical_report.aspx?campaignid=DemocracyIndex2011. (дата звернення: 25.01.2019).

2. Більченко Є. Віртуальний тероризм і самоцензура в Україні як ознаки наступаючого неототалітаризму. URL: <https://bilchenko.wordpress.com/2017/04/25/віртуальний-тероризм-і-самоцензура-в/>. (дата звернення: 25.01.2019).
3. Friedrich Carl. J., Brzezinski Zb. Totalitarian dictatorship and autocracy. – Cambridge (Mass.): Harvard university press, 1965. – XIII, 438 p. URL: [http://www.hup.harvard.edu/catalog.php?isbn=9780674332607 ; pavroz.ru/files/friedrichbrzezinski.pdf](http://www.hup.harvard.edu/catalog.php?isbn=9780674332607;pavroz.ru/files/friedrichbrzezinski.pdf). (дата звернення: 25.01.2019).
4. Benito Mussolini, “La dottrina del fascismo”, in Enciklopedia del italiana (Rome: Treccani, 1932) 847-51, цит. за: Italian fascism and antifascism. A critical anthology edited with introduction, notes and vocabulary by Stanislao Pugliese. URL: [https://books.google.com.ua/books?id=J6mAGsjaH_IC&pg=PA85&lpg=PA85&dq=+Né+individui+fuori+dello+Stato,+né+gruppi+\(partiti+politici,+associazioni,+sindacati,+classi\).&source=bl&ots=smWXdqwMEF&sig=ACfU3U2jphaTSQFJ4R9GMkQXELZM5yNpQ&hl=ru&sa=X&ved=2ahUKEwivp4HBsIvgAhUCiaYKHUXABAIQ6AEwA3oECAyQAQ#v=onepage&q=%20Né%20individui%20fuori%20dello%20Stato%2C%20né%20gruppi%20\(partiti%20politici%2C%20associazioni%2C%20sindacati%2C%20classi\).&f=false](https://books.google.com.ua/books?id=J6mAGsjaH_IC&pg=PA85&lpg=PA85&dq=+Né+individui+fuori+dello+Stato,+né+gruppi+(partiti+politici,+associazioni,+sindacati,+classi).&source=bl&ots=smWXdqwMEF&sig=ACfU3U2jphaTSQFJ4R9GMkQXELZM5yNpQ&hl=ru&sa=X&ved=2ahUKEwivp4HBsIvgAhUCiaYKHUXABAIQ6AEwA3oECAyQAQ#v=onepage&q=%20Né%20individui%20fuori%20dello%20Stato%2C%20né%20gruppi%20(partiti%20politici%2C%20associazioni%2C%20sindacati%2C%20classi).&f=false) (дата звернення: 25.01.2018).
5. 国务院关于印发社会信用体系建设 规划纲要（2014-2020年）的通知国发〔2014〕21号URL: http://www.gov.cn/zhengce/content/201406/27/content_8913.htm (дата звернення: 25.01.2018).
6. SCHUFA and Fair Isaac Partner to Help German Financial Institutions Turn Analytics into Competitive Advantage URL: <https://www.fico.com/en/newsroom/schufa-and-fair-isaac-partner-to-help-german-financial-institutions-turn-analytics-into-competitive-advantage-09-18-2007>(дата звернення: 25.01.2018).

Голобутовський Р.З.,
кандидат юридичних наук,
здобувач кафедри адміністративного та
господарського права
Запорізький національний університет

СОЦІАЛЬНА РОЛЬ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ СУДОВОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Конституція України [1] визначає Україну як правову державу, в якій єдина державна влада здійснюється за принципом її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Важливим чинником, який представляє єдину державну владу незалежно від її виду, є публічна служба як соціально-правова інституція, покликана забезпечувати, з одного боку, практичну реалізацію завдань державних і муніципальних органів влади, а з другого — захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб в їх взаємовідносинах з державою.

Від її професійності і компетентності, авторитетності і стабільності, забезпеченості і захищеності залежить функціонування як держави, так і громадянського суспільства. Проголошення Україною курсу на європейську інтеграцію і необхідність досягнення критеріїв та вимог, що висувуються до кандидатів для вступу до ЄС, ставить на перший план завдання створення високопрофесійної публічної служби як ключового елементу ефективної системи публічного управління. А це потребує врахування досвіду розвинених країн під час обґрунтування параметрів моделі публічної служби відповідно до вимог сучасного етапу державотворення [2].

Вважається, що при реформуванні в Україні публічної служби найоптимальнішим було б дотримуватися такого розподілу: з одного боку, визначити статус державного службовця (його можна назвати публічним державним службовцем, або «суб'єктом владних повноважень»), котрий виконуватиме найважливіші державні функції і повноваження, здійснювати адміністративну діяльність (на сьогодні в Україні відповідно до прийнятої класифікації державних службовців на